

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 99

Mayıs 2022

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayımlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eehdergi

Twitter: www.twitter.com/eehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Son Günlerin Kısa Denemeyecek Özeti.....	3
1 Mayıs.....	9
Fedakar Anneler	11
Kör Annelik Farklı Mıdır?	14
Çocuğum Benim Velim Değil.....	16
Algının Tutsaklığı 2: Ben Bundan İbaret Değilim.....	19
Mutluluk Harcını Karmak.....	24
Kalabalık Aile	27
Bakışına Göre Değişir.....	37
Buz Gibi Soğuk Erişilebilir Bira.....	41

Editörden

Mayıs ayı sıcaklığı ve coşkusuyla merhaba.

Gülcan'ın neden hastanelik olduğunu anladık. Konu sıkıntısı çekmiş ve hastalık üzerine yazmak istemiş anlaşılın. Aramıza döner dönmez kırk yıllık bir hasta gibi deneyimlerini yazdı. Bakalım süreç nasıl gelişmiş?

“Yepyeni bir hayat gelir

Bizde ve her yerde”

Bu yıl da 1 Mayıs'ı geride bıraktık. Peki yeti farklılığı olan emekçileri, engelli örgütlerini 1 Mayıs alanlarında görebiliyor muyuz? Sevgi Mart Göcen yazdı.

Bir de anneler günü yazımız var. Canan Çam Yücel'in muhteşem kaleminden okuyoruz.

Körlerin anneliği bile sorgulanıyor! İnanmayan Nurşen Korkmaz'a kulak versin.

Kör ebeveynlerin sağlamcı toplumla imtihanı bitmiyor. Ayrıntılar için Dilek Başar Açlan'a bağlanıyoruz.

İşte bunlar hep algının tutsaklığı. Engin Yılmaz, “Algının Tutsaklığı” yazı dizisinin ikincisiyle bizlerle.

Müjde! Uzun zamandır yaratıcı kalemini özlediğimiz Eylem Yurtsever bize sesleniyor.

Dört kedi ve bir köpek ile hayatı paylaşmak ne kadar heyecanlı olurdu değil mi? Engelli hayvanlar ile evini paylaşan Linda ve Umut çiftiyle sıcacık bir söyleşi gerçekleştiriyor Burak Sarı. Tabii kedi ve köpek dostlarımız röportajımıza dahil olmaktan geri kalmıyor.

Bakmak ille de gözle mi olur? “Tanecik” kitabı öyle demiyor. Ali Çolak'ın güzel çevirisiyle okuyoruz.

Œu Mayıs sıcıağında, orantısız zamlara inat buz gibi bir bira ne güzel gider değil mi? Hele bir de eriŒilebilir Œekilde istenebilirse. Ayrıntılar Meral Sözen'de.

Œimdilik bize müsaade. 100. sayımız için hazırlamamız gereken sürprizler var da!

Son Günlerin Kısa Denemeyecek Özeti

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 99, Mayıs 2022

Bir ay aradan sonra merhaba arkadaşlar. Aslında pek bir şey yazabilecek durumda değilim. Detaylı bir sesli betimleme incelemesi yapamam. Aklımda bir konu yok. Ayrıca bilgisayar başında uzun zaman geçirebilecek durumda da değilim. Bu kadar bahaneden sonra ne mi diyeceğim? Sizlerin de gerek telefonla gerek Teknokör Google grubu aracılığıyla tanış olduğu son iki aylık sürecimi birinci ağızdan anlatayım dedim.

Bir kısmınızın bildiği gibi ben bir Devic hastasıyım. Genel anlamda MS de diyebiliriz. Bu tür hastalarda vücudun kendi bağışıklık sistemi zaman zaman kendi merkezi sinir sistemi hücrelerine zarar veriyor. Bu durumda da hasta atak yapıyor ve çoğunlukla az ya da çok sakatlıklara yol açıyor. Bu sebeple MS hastalarını ataklardan korumaya doktorlar çok önem veriyor. Ben de bu kapsamda "Rutiksmap" etken maddeli bir ilaç alıyorum altı ayda bir. Bu aynı zamanda lenf kanseri hastalarının aldığı bir ilaç. Böylece bağışıklık baskılanıyor ve atak geçirmem engelleniyor ya da en azından atağın etkisi azaltılmaya çalışılıyor. Aslında ben bu ilacı çok uzun süredir alıyorum. 23 Şubat günü de aldım. Dolayısıyla vücudum korunaksız bir hale geldi. Aksine birkaç gün sonra adet gördüm. Biz kadınlar için bu dönemde vücudumuzun zayıf düştüğü zamanlardır. Sonuçta benim bağışıklık katmerli sıfırlandı. Derken ben bariz bir soğuk algınlığı etkisine girdim. Bu arada öksürüğüm gitgide artıyordu. Ancak ben bu esnada "Kendi normalim bu" diye gidip Covid testi yaptırmadım. O hafta öylece geçti. Hafta sonu Ayvalık'tan seyahatten gelen bir akrabamızın Coronalı birinin yanından geldiğini öğrendim ve delirdim. Hemen teste gittik. O pozitif ama biz annemle negatif. Üç gün sonra emin olmak adına yine test yaptırdım. Gene negatiftim.

Bu sırada soğuk algınlığı halim geçmediğinden, sağlık ocağı hekimine gittim. Antibiyotik verdi ve göğsümü dinleyince "Şimdilik bir sıkıntı yok ama kendini kötü hissedersen hemen göğüs polikliniğine git" dedi bana. İyiydim, ilaçları içip iyileşmeyi bekliyordum. Oysa 11 Mart Cuma günü ateşim yükseldi. Ondan sonraki günler de kurulu saat gibi altı saatte bir ve hatta kimi zaman altı saate varmadan mütemadiyen ateşim yükselmeye başladı. Ve otuz yıldan fazladır

Aliğa'da oturup aciline bir kere gitmiş olan ben, o hafta acili cümle ezberledim. Ateşlendikten sonra "Acaba Covid virüsü şimdi mi faaliyete geçti" diyerek 13'ünde bir test daha yaptırdım. O da negatif.

İşin kötü tarafı, o hafta sağlıkçıların üç günlük eylemi başlamıştı. Ancak acilde yapılan testler iç açıcı sonuçlanmayınca enfeksiyon doktoru ilgilendi sağ olsun. Ciğer filmi de çekirtti. Sonuçlar onu çok şaşırtmıştı. Emin olmak adına bir de tomografi istedi. Göğüs doktoru ile birlikte evirdiler çevirdiler, bir hükme varamadılar ve beni üçüncü basamak bir sağlık kuruluşuna yönlendirdiler.

Şaşkınlardı çünkü ateşlenme sonrası bir kez daha yaptırdığım Covid testi de negatifti ama ciğerimde Covid benzeri tutulumlar vardı. Covid testlerimin hiçbiri pozitif olmadığından, bana bu tür bir tedaviye başlayamıyorlardı. Yine enfeksiyon doktoru, olabilecek en iyi ilaçları verdi ve ben kullanmaya başladım. Ancak yaklaşık bir hafta geçmek üzereydi ve başta ateş olmak üzere "Bana mısın" demiyordu.

Artık Aliğa'da yapacak bir şey kalmamıştı. 1992 yılından beri gittiğim Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi'nin yolunu tuttum. Acilde ateşimi düşürmek için bir Parol verip göndereceklerdi. "Hadiii!" dedik. Bunu bize Aliğa'da da yapıyorlardı. Benim büyük bir hastaneye gitmekteki niyetim, ateşin sebebini tespit etmektir. Adamlar bir kan testi bile yapmıyorlardı. Ben ısrarcı olunca "Hadi hatırlayalım için yapalım" dediler. Gerçekten böyle dediler. Lütfedip kanımı alıp bir de normal akciğer filmi çekirttiler. Bu sırada annem Aliğa'da çekilen tomografinin CD kaydını almıştı. Ondan söz etti ve verdi. Asistan CD kaydını görünce cüzi belli bir ücret karşılığında Dokuz Eylül'ün sistemine yükletmemizi söyledi. Biz de öyle yaptık. Sistemden acil uzmanı tomografimi görünce anlamış olacak ki göğüs servisine hemen haber verilmiş. Beni direkt hastaneye yatırdılar. Hatta hiçbir hazırlığımız yoktu. Annem ile babam beni hastanede bırakıp eve döndüler ve eşyalarımı alıp ertesi gün geri geldiler. Yani hiç direnmesek, onların sözünün üstüne eve gitsek şimdi belki de sonuç çok daha vahim olabilirdi benim adıma.

Göğüs servisinde bir beş gün yattım. Bu arada ateşim hala mütemadiyen yükseliyordu. Bu noktada size trajikomik bir şey söylemek isterim. Kısa sayılabilecek bir süre önce

dergimizden de tanıdığınız Nurşen aracılığı ile bir sesli ateş ölçer edinmişim. Bu süreçte o kadar işime yaradı ki anlatamam. İnsan yanında gören birileriyle yaşayınca erişilebilir cihazlara gereksinimi biraz daha geri plana itebiliyor. En azından bende öyle olmuş bu güne değin. Ancak sesli ateş ölçer ile kimseye bağımlı kalmadan kendi ateşini bilebilmek bile huzur verici.

Kaldığımız yere dönecek olursak, yani size trajikomik dediğim şeye; hastanede hemşireler gelip ateşimi ölçüyorlar. Normal denilen 36 nokta bilmem kaç çıkıyor hep. Benim ateş ölçerimle ölçüyoruz, ateşim 38 bilmem kaç. Ancak benim halimden de ateşimin çok yüksek olduğu ve hala yükselmekte olduğu bariz belli. Hatta kimi zaman tir tir titriyorum, ateşin yükselme durumunda. Kimi hemşire durumu kabulleniyor. Kimisi de inatlaşıyor, "Ben hastanenin cihazına güveniyorum" diyor. Seninkinden bananeye getiriyor. En sonunda ateşimin 41,7-41,8'lere çıkıp da benim bir an için kendimden geçtiğim bir sırada, doktor ve hemşirelerin başında toplanmasından sonra daha benimle inatlaşmadılar. Hatta benim ateş ölçerimi esas almaya başladılar. Ateşi yüksek olduğu düşünülen diğer bir hastada dahi.

İlerleyen günlerde düşmeyen ateşe ek olarak akciğerlerim bayağı bir kötölemiş anlaşılır. Bir anda kendimi basit ama boğucu berbat bir cihazın içinde buldum. Çıldırıyordum adeta. Öyle bir cihaz ki kurutuyor insanın ağızını, boğazını, çölde kalan kişileri izleriz ya filmlerde "Su, su" diye inlerler. O haldeydin resmen. Bu cihazın adını tam tanımlayamayabilirim. Ancak şöyle betimleyebilirim size. Özellikle denizde zıpkınla balık avlamak ya da deniz dibine bakmak isteyenlerin kullandığı dalgıç gözlüğü adı verilen gözlükler vardır. Bu gözlükler geniş açıdan göz çevresini ve burnu su girmemesi için içine alır. Bir de şnorkel adı verilen bir aparatla yüzücünün ağızdan nefes alması sağlanır. İşte bu aygıt şnorkel'siz ve burnun yanı sıra tüm yüzü ağız dahil içine alan bir maske. Sıkı sıkıya boyundan ve kafa üstünden bağlıyorlar insana. Kanında karbondioksit oranı oksijenden fazla olan kişilere bağlıyorlar anladığım kadarıyla. Belli bir süre sonunda ise bileğinizden incecik bir iğne ile kan gazı adı verilen bir sıvı alıp oranlamaya bakıyorlar. Eğer karbondioksit azalmışsa, maske çıkıyor. Eğer azalmamışsa, işkenceye devam.

Tüm bu tedbirlere karşın benim durumum geriledi ki bir anda kendimi yoğun bakıma götürülürken buldum. Annem ağlıyor, babam göçmüş, bense şaşkın ve garip bir haleti ruhiye içinde girdim yoğun bakıma. Önce sizi çırılçıplak soyuyorlar yoğun bakımda. Üzerinize bir

çarşaf. Sonda takılı. Her daim kolunuzda bir tansiyon aleti; parmağınızda bir oksimetre, ki kendisi vücudun oksijen miktarını gösteriyor; kasiğınızda ateş ölçer; yani anlayacağınız sağınız solunuz kablo dolu ve bütün verileriniz tepenizdeki ekranda. Artık öyle ki rutin çalışma seslerine aşına oluyorsunuz ve en ufak bir ses değişikliğinde "Ne oldu şimdi?" diyorsunuz.

Zor günlerdi hem benim hem de sevdiklerim için. Ancak ben çoğunlukla kendimi bilir durumdaydım şükürler olsun. Hiç entübe olmadım. Zaman zaman gelgitler yaşadığım oldu ama kendimi bütünüyle kaybettiğim, en azından benim fark ettiğim olmadı. Anlayacağınız, çok zorlu bir süreci Allah'ın izniyle nispeten kolay atlattım diyorum. Ancak ben içerideydim. Kendimi biliyordum ama sevdiklerim dışarıda sadece doktorun söylediklerine inanmaya çalışarak endişeli beklemedeydi. Tam "Her şey düzeldi" derken bir anda kısa bir gerileme yaşadım. Ancak doktorların desteğiyle topladım çok şükür. En zorlarından biri de ben de dışarıdan bir haberdim. Birkaç yıl önce baypas ameliyatı olan babam iyi miydi mesela? Annem nasıldı vs. vs. vs... Corona tedbirleri döneminde evlere tıklıkmıştık. Telefonlar ve görüntülü görüşmeler yapıyorduk her daim. Yoğun bakım bana "Onun da beteri varmış" dedirtti adeta. Telle bile sesini duyamıyorsun hiç kimsenin.

Ben dediğim gibi çoğunlukla kendimde olduğumdan kısa kısa hemşire, doktor ve çalışanlarla muhabbet bile kuruyordum. Pek çoğu güler yüzlü ve sohbetli kimselerdi de. Kendi keselerinden aldıkları çaydan her gün en az bir bardak benimle paylaşmaktan kaçınmadılar mesela. Yoğun bakımda hiç kalkamadığınızdan, bütün gereksinimleriniz o günkü görevli hemşire tarafından yerine getiriliyor. Hatta bazen damar yolum elde dengesiz bir yerde açıldığında yemeğimi bile yiyemez oluyordum. O zaman yemeğinizi bile yediriyorlar. Ben çoğu kez imkan oldukça, bu tür işleri kendim yaptım. Benim yapabildiğim işleri kendim yapma çabam, onlarla olan iletişimimi daha da arttırdı sanıyorum.

Size yoğun bakımdan üç unutamadığım anımı anlatmak isterim. İlki bir gün yoğun bakımın baş hemşiresi yanıma geldi. Çok dominant bir kadın aslında. "Sana Çağdaş Görmeyenler Derneği'nden Melike'nin selamı var. Hatta adını şimdi hatırlayamadığım bir sürü kişinin selamı var" dedi. Bir an hatırlayamadım. Yalan yok, bizim Engelsiz Erişim'in etkinliklerine katılıp yemek yapan Melike dışında birini de anımsamıyorum. Bundan ötürü çok

özür diliyorum. Kadının yüzüne aptal aptal baktım resmen. Üstüne bir de "Murat Taştan'ın da selamı var" demez mi? O kim? Belki soyadını bilmediğim bir Murat'tır. Kendisinden de çok özür diliyorum. Dediğim gibi aptala döndüm ama mutlu da oldum. Neden bilmem, kendimi güvende hissettim biraz daha. Malum memlekette işler torpille dönüyor. Sonraları öğrendim ki benim bilmediğim daha ne arayanlar olmuş gerek yoğun bakımı gerek göğüs servisini gerekse doktorları.

İkincisi, 10 Nisan benim doğum günüm. Ve ben doğum günümde yoğun bakımdaydım. 9 Nisan bitip de tarih 10'una döndüğünde gece yarısı bir anda nöbetçi hemşire ve personelin tepemde biriktiğini gördüm. Kantinden küçük bir pasta dilimi almışlar ve üstüne bir mum dikmişler. Elimi sallayarak maskemi açmadan mumu üfledim. Bu arada bu maske bildiğiniz cerrahi maske. O cehennem maskesini bir hafta, on gün kullandıktan sonra toparlayıp attım çok şükür. Görevli personellerden biri bana yaklaşıp "Kıymetini bil bak, bu güne kadar yoğun bakımda kimseye böyle bir şey olmadı" dedi. Ne yalan diyeyim, gururlandım.

Üçüncüsü ise biraz hüzünlü bir anı. Benim bulunduğum yoğun bakımda tüm yatakların başında bilgisayarlar var. Dilerseniz size Youtube'den ya da radyolardan dilediğinizi açıyor hemşireler. Youtube'daki reklam ve araya giren video zımbırtıları nedeniyle sevmiyordum ben bu işi. Bir gün "Hadi radyo açalım" dedik. Bir türkü radyosu açtırdım. Annemin çok sevdiği bir türkü vardır. "Bir Tel Çektim Mardin'den" adında. Şaka gibi radyoda çalan üçüncü türkü bu türkü. Zaten içim özlemle dolmuş. Sıkılmışım kendimi günlerce hem özlemime ve yaşananlara, gözlerim doldu ama çok bırakmadım kendimi.

Yirmi gün sonra biten yoğun bakım macerasını ucuz atlattıktan sonra göğüs servisine alındım. Bir on sekiz günü de orada devirince, oksijen desteği olmaksızın nefes alabilir hale geldim. Tabii hap olarak aldığım canım vazgeçilmezim kortizon ilacının da sayesinde. Ancak uzun süren yoğun bakım ve hastane sürecinde sürekli yatmaktan kaslar iyice zayıflıyor. Dolayısıyla şu anda sadece yatak ile tekerlekli sandalye arasında hareketim var. Zamanla kaslarımın güçlenmesini bekliyor ve bunun için çabalıyorum. Bu süreci de atlattığımızda, MS'in en büyük düşmanı olan ateş bir etki yapmış mı göreceğiz.

Yoğun bakımdan çıktıktan sonra gerek annem gerekse Fatih Kaya ile Kürşat Bedir arkadaşlarımız bana olanı biteni anlattılar. Dualarınız ve destekleriniz için sonsuz teşekkürler bir kez daha. Dualarınızı hala eksik etmeyin siz yine de. Şimdilerde düşündüğüm bir şey var. Bazen kızıyoruz ya yolda, kafede vs. yerde "Burda sizden biri daha var" gibi söylemlere. Bu kızma haksız demiyorum kesinlikle ama ben bu süreçte gördüm ki hiç tanımadığım, bazılarının sadece tanışlardan adını duymuşum ya da adını dahi duymamışım ama hastalığının her aşamasında bir şekilde el atmışlar, sese ses olmuşlar, yürek olmuşlar. Farması üyesiyim ben mesela, oradan kimseye ulaşamayanlar benim alt grubum olan soyadı aynı akrabama ulaşmışlar. Anladım ki biz tüm farklılıklarımızla kocaman bir aileyiz aslında. Şimdi bu satırları size dökerken kulağıma bir ezgi geldi. Cep Herkül'ü Naim Süleymanoğlu filminden bir Fazıl Say ezgisi:

İnsan insan derler idi.

İnsan nedir şimdi bildim.

Can can deyu söylerlerdi.

Ben can nedir şimdi bildim.

İşte bu da hazır linki:

İnsan İnsan - Nupelda (Naim Süleymanoğlu:Cep Herkülü Film Klibi) #Naim
#NaimSüleymanoğlu - YouTube

<https://www.youtube.com/watch?v=lxAiJ3VM8Ro>

1 Mayıs

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 99, Mayıs 2022

Merhaba dostlar. Bu ay sizlerle 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Bayramı'nı konuşalım istedim.

Aslında son derece önemli ve anlamlı bir bayramdır 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Bayramı. Var olan en önemli değerlerden biri emeğin, en vazgeçilmez insan haklarından olan yaşama ve çalışma hakkının bayramıdır. Bizim ülkemizde çeşitli sebeplerle 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Bayramı'na hep farklı anlamlar atfedilir. Oysa emeğiyle hayatını kazanan herkesin bayramıdır ve bence en büyük coşkuyla kutlanması gereken bayramlardan biridir. Bugüne kadar vaktim elverdikçe hemen hemen tüm kutlamalarına farklı farklı şehirlerde katıldım 1 Mayıs'ın. Ancak gittiğim alanlarda, yeti farklılığı bulunan birey sayısı öylesine azdı ki her yerde olduğu gibi orada da görünmez oluyorduk. Oysa bizim için en anlamlı bayramlardan biri 1 Mayıs.

Her fırsatta gücümüz yettiğince haykırıyoruz; “Yeteneklerimiz doğrultusunda çalıştırılmıyoruz, aldığımız eğitime uygun istihdam edilmiyoruz. İş yerlerimizde erişilebilirlik adına hiçbir düzenleme yapılmıyor...” diye. İşte tam da bunları dillendirmenin yeri bence 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Bayramı'nın kutlanma alanları.

3 Aralık, 10-16 Mayıs, 15 Ekim günlerinde çarşaf çarşaf basın açıklamaları yapıyoruz, sorunlarımızı dillendiriyoruz. Ancak bu sorunların muhatabı olan bireylerin kafaları o günlerde çok daha farklı çalışıyor. O günler onlar için şov zamanları, alkış toplama anları. Oysa 1 Mayıs çok farklı, gerçekten eşitliği yakalayabileceğimiz bir gün. Yeti farklılığımızın önemli olmadığı, sadece emek, insanca yaşama ve çalışma hakkı için verilen bir mücadelenin haykırışları. Buna rağmen biz alanlarda değiliz, hiçbir örgütümüzün sesi çıkmıyor, tek bir satır bile açıklama yapılmıyor ve hatta kutlama mesajları yayınlanmaktan çekiniliyor.

Emeği en çok hiçe sayılan kesimlerden biridir yeti farklılığına sahip bireyler. Aldığı eğitime göre istihdam edilmez, “Sen işe gelme, biz maaşını göndeririz” denerek iş hayatından

soyutlanır ve çalışma hakkı hunharca elinden alınır, iş yerlerinde hiçbir erişilebilirlik düzenlemesi yapılmaz, birlikte çalıştığı arkadaşları ile aynı işi yapsa, hatta onlardan daha çok çalışsa da daha az ücret verilir çünkü onun yeti farklılığı vardır. Ama tüm bunlara rağmen 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Bayramı'nda alanlarda yoktur.

Dostlar, bu yıl 1 Mayıs kutlamaları bana bunları düşündürdü. Evet, bu yıl geçti ama daha çok 1 Mayıslar göreceğiz. “Umarım bundan sonrakilerde haykırışlarımıza gerek kalmaz” demeyeceğim çünkü hayal kurmayacak kadar tanıyorum yaşadığım ülkeyi. O nedenle, bir sonraki 1 Mayıs'ta eşit, erişilebilir biçimde çalışma hakkımızı almak için sesimizi çıkarmaya davet ediyorum herkesi.

Fedakar Anneler

Canan am Yücel

canancam@gmail.com

Sayı: 99, Mayıs 2022

Merhaba değerli okurlar. Biliyorsunuz ben dergide genellikle eğitim içerikli yazılar yazıyorum. Bazen çocukların dilinden ebeveynlere sesleniyorum, bazen çocukla oyun, bazen çocukla iletişim, bazen de az gören olmak üzerine yazılar yazmaya çalışıyorum. Bu ay da farklı bir pencereden bakayım dedim. Bizlere yani çocuklarına sonsuz emek veren anneleri anlatmaya çalışacağım.

Biliyorsunuz her yıl Mayıs ayının ikinci Pazar günü Anneler Günü olarak kutlanır. Oysa anneler yılın her günü, her dakikası çocuklarına iyi bir gelecek hazırlamak için çabalarlar. Tüm annelerin hayalinde çocuklarını en iyi şekilde eğitmek, en iyi okullarda okumasını, iyi bir iş olanağına sahip olmasını sağlamak vardır. Bunun için hiçbir fedakarlıktan kaçınmazlar. Ve anneler var oldukça, çocukları için hayalleri de mücadeleleri de hep var olur. Dolayısıyla her an çok iyi bilmek gerekir annelerin kıymetini ve her an hatırlamak gerekir onların değerini.

Annelerin fedakarlığı daha bebeğine hamileyken başlar ve o bebek koca bir adam ya da kadın olduğunda devam eder. Derler ki anneler için çocukları hiç büyümezmiş. Yaşımız kaç olursa olsun, hep annemizin küçük çocuğu olarak kalmaya devam ederiz. Bebekliğimizden itibaren öyle güzel anılar biriktirir ki anneler, anlatmaya doyamazlar, anlattıkça yaşarlar, yaşadıkça daha da anlatasuları gelir. Çocuklarından bahsederken annelerin gözlerinin ta içi güler. Anne değilim, belki tam olarak ifade edemem annelik duygusunu ancak çocukları canının içi kadar seven bir kadın, bir eğitimci olarak hissedebiliyorum annelerin hissettiklerini.

Bir de yeti farkı olan çocuklara sahip anneler var ki onlar fedakarlığın da ötesine geçiyorlar. Bu yazıda yeti farkı olan çocuklara sahip annelere özellikle yer vermek istiyorum. Dedim ya anneliğin öyle bir kutsallığı var ki kelimeler yetmez anneleri ve yaptıklarını anlatmaya. Engelli çocuk anneleri, bebekleri dünyaya geldiği andan itibaren başlarlar yaşam içinde mücadeleye. Önce farklılığı kendileri kabullenmeye çalışırlar, sonra da eşlerine kabul ettirmeye. Bir sonraki aşamada yakın çevre girer işin içine ve bir de yakın çevreyle mücadele

başlar. Derken uzak akrabalar, komşular, arkadaşlar... Herkes meraklıdır, herkes sorgular ama anneye nasıl destek olacaklarını değil, çocuğun engelini sorgular. Anne hep güçlü olmak zorunda bırakılır, genellikle tek başına mücadele eder engelliliğe bakış açısıyla. Çünkü babaların çoğu biraz uzak durur bu meselelere. Tabii burada annelere her zaman destek olan babalara diyecek sözüm yok ancak sayılarının çok az olduğunu da söylemeden edemeyeceğim.

Uzun yıllardır görme engelli çocuklarla çalışma deneyimim olduğu için birçok ebeveyn profili gördüm. Çocuğu engelli olduğu için terk eden babalara karşın, anne hep çocuğunun yanında ve daima arkasındadır. Ya da klasik toplumun geneli gibi baba çalışan ve çalışması gereken karakterdir ve çocuğun her şeyinden anne sorumludur; belki başlangıçta doktorlara birlikte götürürler çocuklarını ancak sonraki süreçte bakımından, beslenmesinden, gelişiminden, eğitiminden hep anne sorumludur. Tabii bunun toplumun anneye yüklediği toplumsal cinsiyet rolleriyle de doğrudan ilgisi var ancak çocukta yeti farklılığı olduğunda, annenin sorumlulukları daha da artıyor. Örneğin, ben engelli çocuğu dünyaya geldikten sonra çocuğunun bakımı ve eğitimi için mesleğini, kariyerini bırakan çok anne gördüm ama çocuğu için mesleğini bırakan, işine ara veren bir babaya rastlamadım. Tabii annelerin mesleklerini ya da kariyerlerini bırakmak zorunda kalmaları asla bir çözüm olmamalı. Aslında bu da annelerin ne kadar büyük bir sorumluluk üstlendiklerini ve bu konuda ne kadar az destek aldıklarını gösteriyor. Hatırladığım sayıca birkaç baba var, gerçekten çocuğunun her şeyiyle en az annesi kadar ilgilenen. Onun dışında eğitim verdiğim birçok çocuğun sanki tek ebeveyni annesiydi de ben çocukla ilgili tüm bilgileri anne ile paylaşıyordum. Belki çocuğun öğretmeni, belki eğitimcisiydim ama zaman zaman da annelerin sırdaşı, psikolojik danışmanı, psikoloğu oluyordum. Burada maksadımı asla aşmak istemem. Alanım psikolojik danışmanlık veya psikologluk değil ancak bazen anneler öyle bir anlatmak istiyorlardı ki dinlemek ve destek olmak durumunda kalıyordum.

Çok güçlü anneler tanıdım. Çok şey öğrendim onlardan. Başta kendi annem olmak üzere çocuklarının iyi bir eğitim alması, meslek sahibi olması için çaba gösteren, mücadele eden birçok anne gördüm. Okur-yazar olmadığı halde çocuğu 1. sınıfa giderken Braille alfabesi öğrenme sürecinde kendisi okuma-yazma öğrenen anne gördüm. Çocuğu 12 yaşlarında iken ehliyet kursuna kaydolup teorik derslerin olduğu günlerde kursa çocuğuyla birlikte giderek çocuğundan akademik anlamda destek alan anne de gördüm. Daha önce ehliyet almayı düşünmediği halde,

çocuğunu eğitim ortamlarına rahatça götürebilmek için ehliyet alan anneler de gördüm. Daha bunlar gibi birçok örnek sayabilirim. Tüm bu örneklerde ben hep güçlü anneler gördüm. Çocuğunu farklı eğitim ortamlarına, farklı sosyal-kültürel etkinliklere dahil ettikçe çocuğun ne kadar güçlendiğine, çocuk güçlendikçe de annenin güçlendiğine şahit oldum.

Tüm bu deneyimler sonunda da öğrendim ki verilen hiçbir mücadele sonuçsuz kalmaz, her emeğin mutlaka bir gün karşılığı alınır. Çocukların yüzünün her gün güldüğü, annelerin fedakarlığının her an hatırlandığı ve sadece bir gün değil, her an annelere haklarının teslim edildiği güzel bir dünya düşünüyorum. Tüm annelerin çocuklarıyla ilgili hayallerinin gerçekleşmesi dileklerimle. Bir sonraki yazıda görüşmek üzere. Kalın sağlıcakla.

Kör Annelik Farklı Mıdır?

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 99, Mayıs 2022

Bu zamana dek görme engellilerle ilgili pek çok projeye ve tez çalışmasına katıldım. Bu çalışmaların çoğunda görme engelli anne olmakla ilgili sorulara rastladım. “Nedir farklar ve zorlukları nelerdir?” diye fikirler edinilmek için hazırlanmış konular ve sorular yer alıyordu. Ben de bu yazımda size bu farklılardan ve benzerliklerden söz etmek istiyorum sevgili dostlar.

Görme engelli anne olmak, diğer annelerden farklı olmak değildir aslında. Ama bir o kadar da farklıdır toplum nezdinde. Kör anne de benzer süreçlerden geçerek doğum yapar, bebeğini benzer biçimlerde doyurur, günlük ihtiyaçlarını benzer biçimde karşılar. Farklı olan şey, kullandığı yöntemlerdir sadece. Ancak görme engelli anne, daha hamilelik sürecinden itibaren diğer annelere nazaran daha farklı sorularla baş etmek zorundadır. Gebe olduğu haberini paylaşır paylaşmaz, bebeğine nasıl bakacağı, bebek sorumluluğunun üstesinden nasıl geleceği konusunu dert edinir kendinden başka herkes. Oysa gören kadının hamilelik haberi büyük bir coşkuyla karşılanır ve tebrik yağmuruna tutulur. Yine gebelik sürecinde aylık kontroller kör annenin değil, herkesin meselesi olur. Eğer bebek sakat doğacaksa ya da böyle bir ihtimal varsa mutlaka doğurmaması, tüm testleri zamanında yaptırması sıkı sıkı tembihlenir. Gören anne adaylarına ise sağlıklı beslenmesi önerilir ve merak edilen şey, bebeğin cinsiyeti ile doğumun ne zaman olacağıdır. Ne de olsa gören anne, kör anne gibi sakat çocuk doğurma potansiyeline sahip değildir. Kör anne adayının bebek bakımını tek başına nasıl yapacağı yine herkesin meselesi olurken, gören anne için böyle bir şey söz konusu olmaz. Çünkü o görüyordur ve bu tek başına her şeyin üstesinden gelebileceği anlamına gelir. Oysa hepimiz biliyoruz ki yeni doğum yapmış kadınlar, bir süreliğine tecrübeli bir aile büyüğüne gereksinim duyarlar ve bu herkes için gayet doğal bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacı duyan kişi kör anne olduğunda, gerekçe olarak kadının körlüğü öne sürülür.

Bebek büyüyüp de yürümeye başladığında, fiziksel olarak daha hareketli olduğu zamanlarda bu durum kör için çok daha zor olduğu önyargısıyla meraklı gözler tarafından incelenirken, gören anne için annenin zorlanması değil, çocuğun çok hareketli oluşu durumu

zorlaştıran unsurdur. Yani sorun annede değil, çocuğun çok yaramaz oluşundadır. Okul hayatı başladığında yine yaşanan zorluklar toplumun gözünde körlükten kaynaklıdır. Gören anne çocuğuna ödev yaptırmayla ilgili zorlukları paylaşırken, aynı zorlukları paylaşan kör annenin durumu, göremediği için onun bu sorunları yaşadığı şeklinde yorumlanır. “Mademki kör olduğumuz için bu sorunları yaşıyoruz, peki neden görenler için hayat dört dörtlük değil?” demekten kendimi alamıyorum.

Bu yazdıklarım, çocuğunuz kaç yaşında olursa olsun hep aynıdır. Her ne kadar konular aynı olsa ve çözüm yöntemleri farklı olsa da kör anneler her zaman için eksik, iki kat hatta daha fazla zorluk içinde yaşayan, sürekli yardım edilmesi gereken zavallı kadınlardır. Bunun hiç de öyle olmadığını her fırsatta anlatmaya çalışsak da önyargıları kırıp içeri girmek kolay olmuyor. Ama pes edecek de değiliz tabii. Her fırsatta sorunun toplumun sağlamcı bakış açısından kaynaklandığını, asıl meselenin erişilebilirlik ve engellenmişlik olduğunu, bıkmadan usanmadan anlatmaya ve yazmaya devam edeceğiz.

Çocuğum Benim Velim Değil

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı: 99, Mayıs 2022

Yıllar önce kuzenim “Sedrik” adlı bir çizgi film izlerdi. Benim de o çizgi film hoşuma giderdi. Orada Sedrik, “Bilmem kaç yaşındaysanız hayat şöyle güzel, böyle sıkıcı” falan filan tarzı cümleler kurardı. Şimdi tam olarak neler söylediğini hatırlayamıyorum. Ben de tıpkı o çizgi filmdeki Sedrik gibi “Körsen ve bir de çocuğun varsa, tüm sağlamcı zihniyetten nefret ediyorum” demek geliyor içimden.

Bir akşam yemeği için ailecek dışarı çıkmıştık. Gideceğimiz yer için birkaç tane metro kullanmamız gerekiyordu. Yemeğe keyifli bir şekilde gittik. Her şey bizim için şahaneydi. Artık dönelim diye tekrar aynı güzergahı kullanmak üzere oradan ayrıldık.

Metroların içini ben çok seviyorum. İçerisindeki kılavuz çizgiler sayesinde kendimi daha rahat hissediyorum. Takip edebilecek bir alanın olması işimi epey kolaylaştırıyor. Bineceğimiz bir metro istasyonuna geldik. İstasyona metro yanaştı ve kapılarını açtı. Biz inenleri beklerken sohbet etmeye dalınca kapılar kapandı. “Neyse bir sonrakine bineriz” deyip sohbetimize devam ettik. Yanımıza bir hanımefendi koştı geldi. Kapıların kapandığını görmüş. Biz binemedik sandı. Biraz da aracın içindekilere söylendi. “İnsan, kapı burası demez mi?” diye. O, bunları söylerken kaçırdığı bir şey vardı. Biz zaten kapının önünde duruyorduk. Kapının açıldığını da kapandığını da duymuştuk. Hanımefendi artık rotayı kızıma döndürdü. Bizim kör olduğumuz için binemediğimizi ve kapıyı fark edemediğimizi düşündüğü için Ela Hipatya'ya bir şeyler anlatmaya başladı. “Bak canım, kapı tam burada. Araç şuradan gelecek. Tam buradan anneni ve babanı bindirirsin.” Ağzım açık kaldı. Böyle durumlarda kalakalıyorum ben. Çünkü o an karşımdaki kişinin hangi kafada olduğunu anlayamıyorum. Ela’cım da kadının tarifinden sonra bana, “Anneciğim kapı buradan açılacak, araç geldiği zaman ben size söylerim” diyor. Tabii ki onun böyle bir görevi yoktu. Biz de ona bunu uygun bir şekilde anlatmaya çalıştık. Kadına da bir şeyler söyledik.

Metro geldi ve biz bindik. Tabii bu kadarla kalmadı bizim maceralar. Asansörden indik ve gideceğimiz yer için kullanmamız gereken çıkışın yerini sorduk. Asansöre birlikte bindiğimiz bir beyefendi bir başka kişiye: “Çocuk biliyor mu yolu?” demez mi? Artık benim sinir katsayıları artmaya başladı. Çocuğumuz 4 yaşında ve gideceğimiz yeri biliyor ya da bilmiyor. Bunların hiçbiri önemli değil. Orada gideceği yeri bulması gereken ben ve eşim. Çocuğumuza böyle bir sorumluluğu biz yüklemekten ısrarla kaçınıırken, onlar bu hakkı nereden buluyorlar? Geçen ayki Ramazan Akel’in yazısında çocuğunun yemek yaptığını düşünebilen zihniyetle, benim kızımın yolu bilip bilmediğini merak eden zihniyet arasında hiçbir fark göremiyorum.

Kızım doğduğu günden itibaren bizim evimizde hep körlük üzerine konuşulur. Sorduğu ne varsa körlükle ilgili rahatça anlatabiliriz. Bazı anlayamadığı durumlar olabiliyor ama onu da zamanla büyüdükçe onun anlayabileceği bir şekilde anlatmaya devam edeceğiz.

Ela Hipatya sanırım 2 yaşındaydı. Otobüs durağına giderken birisi “Annemi doğru götür” demişti. Şu an 4 yaşında, artık gideceğimiz yerleri ona tarif etmeye çalışıyorlar. Çocuğun kaç yaşında olduğu onlar için hiç önemli değil. Yeter ki görsün. Eee bizim kızımız da gördüğüne göre yaşının hiçbir önemi yok.

Ben artık dışarıda çocuğumla bu tarz mikro saldırılara maruz kalmak istemiyorum. Onlar söyleyip gidiyor. Sen cevabını veriyorsun ama asla anlamıyorlar. Çocuğun psikolojisini düşünen yok. Biz ne kadar da ona bunları anlatsak da içinde neler yaşadığını tam olarak bilmiyoruz. Neyse ki en başından beri bu konuları rahatça konuştuğumuz için her şeyi bize şimdilik sorabiliyor.

Dışarı çıktığımızda çocuğumuzla o anın tadını çıkarmak istiyoruz. Gelip birilerinin buna limon sıkmasını istemiyoruz. Çocuğumuz bizim velimiz değil, sadece çocuğumuz. Kimse ona farklı anlamlar yüklemesin. Sizin düşündüğünüzün aksine biz onları bize yardım etsin diye büyütüyoruz. Gün gelir, çocuğumuzdan da destek alacağımız zamanlar olur. Ama onun da bir sınırı var. Sizlere nasıl ki “Şuraya nasıl gidebilirim?” diye soruyorsam, çocuğuma da bundan fazlasını sormam.

Biz bunları yaşıyoruz diye dışarıya çıkmıyor falan değiliz. Aksine daha görünür olabilmek için çocuğumuzla daha çok ortamlara giriyoruz. Tüm sağlamcı zihniyete karşı bıkmadan usanmadan mücadeleye devam ediyoruz.

Algının Tutsaklığı 2: Ben Bundan İbarettir Değilim

Engin Yılmaz

engin_yilmaz@yahoo.com

Sayı: 99, Mayıs 2022

Yolda bir arkadaşımın yürürken söylediği bir şey “Acaba ikinci yazıya nereden başlasam” sorunun yanıtı oldu. Diyelim ki bir hastaneye gittik, bir şikâyetim var, hemen ilk şüpheleri “kilodandır” oluyor. Biraz yaşınız fazlaysa, bu sefer “yaşlılığa bağlı” etiketi konur. Körseniz örneğin, doktor bademcik ağrınızdan çok gözlerinizin nasıl kör olduğuyla ilgileniyor.

İlk yazım sonrası sağolun sizlerden çok güzel yorumlar geldi sosyal medyadan. İki avukatı birbirine karıştırıp dava dosyalarını soranlardan farklı cinsiyetlerde olsa bile iki kişiyi hep karıştıranlara dek bir dolu örnek verdiniz. Biliyorum ki bunlarla o kadar çok karşılaşılıyor ki çoğunu kanıksadığımız için hatırıma bile gelmiyor genellikle. İşte bu yazımda sizinle tartışmak istediğim soru da burada: İyi de sürekli kalıp etiketlere maruz kalan, “Her sakallı dedemdir” sözünü bizzat örnekleyen ötekilere ne oluyor? Nasıl karşılıyor bu aynılaştırmayı. Nerede duruyor ya da durmuyor?

Otobüse bindiniz ve birisi kolunuzdan tutup “Bak arkadaşların burada” diyerek sizi hiç tanımadığımız bir körün yanına oturttu. Kafeye gittiniz ve görevli diğer bir arkadaşınız çayına dört şeker atıyor diye sizin bardağınıza da dört şeker koyup karıştırdı. Sınıfta öğretmeniniz, diğer bir öğrenciyi hep sözlü yaptığı için sizi de yazılı sınavlara almamaya kalktı. İş yerindeki müdürünüz, daha önce tanıdığı bir çalışmanı santralde diye hukukçu olduğunuz halde sizi de santral görevlisi yapmaya çalıştı. Örnekler uzayıp gider. Peki siz ne karşılık veriyorsunuz bu durumlara, tepkiniz ne oluyor? Kabullenme, kaçınma, yokmuş gibi yapma, durumunu gizleme? Hepsi?

Maalesef algının tutsaklığı tek taraflı olan bir şey değil. Bir kişi sadece gördüğü, duyduğu bir özelliğe kendini tutsak ederken sizi de zincirlerin içine hapsediyor. Sizi yalnızca o özelliğinizle değerlendirdiği için karşısında siz de o etiketten kurtulmak için habire zinciri

esnetmeye çalışıyorsunuz. Tam “İşte bu sefer başardım” dediğiniz bir an, öyle bir olayla karşılaşıyorsunuz ki sarmal başa dönüyor ve sürüp gidiyor. Yani başkası sizi farklılığınızdan dolayı “öteki” yaparken, sizin yanıtınız “Hayır, farklı değilim aslında” olunca, öteki kalmayacağınıza sanıyorsunuz ama üzgünüm yanılıyorsunuz.

Nario-Redmond 2019’da sağlamlılığın neden ve sonuçlarını irdelediği bir kitap yazdı ve oradaki bir bölümü sakatların yaşadıkları ayrımcılığa olan yanıtlarına ayırdı. Kullanılan stratejilerden bir tanesi ve bence en yaygın olanına “sosyal mobilite” dedi. “Sosyal geçişkenlik” de diyebiliriz. Özellikle farklılığınız dışarıdan kolayca belli olmuyorsa veya yeti farkınız kısmiyse; az görme, hafif topallama vs. bu strateji çok daha yaygın. Kişilerdeki eğilim, sakatlığı belli etmeme yönünde. Böylece bakışlardan, önyargıdan ve ayrımcı tutumlardan kurtulacaklarına inanıyorlar. Ama bunun bir bedeli var; çok yoğun bastırılmış duygular, psikolojik tükenme ve tutarsız ruh durumu. Hatta zaman zaman sağlık bile olumsuz etkilenebiliyor.

Buna karşın bazı sakatlar ise “sosyal yaratıcılık ve sosyal değişim” stratejilerini kullanıyor. Kısaca, farklı değilmiş gibi yapmak yerine toplumu değiştirmeye çalışmak, farklılığı bizzat sahiplenmek, kimliğin bir parçası haline getirmek. EEEH Dergi satırlarında bunun onlarca örneğine rastlıyorsunuz zaten. Özellikle yeti farkı daha belirginse, kaçınma veya gizleme, daha zorsa bu eğilimin artması olası. Fakat meseleyi yalnızca yeti farkı derecesine indirgemek, bireysel deneyim ve getirileri yok saymak olur ve bu da ciddi bir haksızlık. Sosyal değişim stratejisinin de bir bedeli var elbet; daha kendi kitlesi içinden bile dışlanma tehlikesi, çetin mücadelenin getirdiği yorgunluk ve yalnızlık.

Burada her iki grubun da temelde hedeflediği bir şey var esasında, kişilerin algısını sakatlığın dışındaki özelliklere de kaydırarak tutsaklıktan hem kendilerini hem de algılayıcıyı kurtarmak. Kısaca, “Ben sadece körlüğümden, sağırlığımdan ibaret değilim” diyebilmek. Daha fazlası da var; sürekli ispata çalışmak. Yalnız şimdi de hep başkalarına göre bir uğraş çıkıyor karşımıza. Naifçe “Biz daha çok çalışır, daha çok azmedersek algı değişecek” gibi bir inanç motive ediyor bazılarımızı. Sosyal değişim tarafındakiler “Kör, sağır olmasına rağmen başardı” cümlesinin sihri kapılıyor. Sosyal geçişkenlik tarafındakiler “Hiç kör gibi değilsin, ben senin kör olduğunı unutuyorum” kalıbını başarı hanelerine yazılan bir artı olarak kabulleniyor.

Sorun Şu, her iki eğilimde de farklılığın aslında bir eksiklik, bir anormallik olduğuna olan belki kimseye aılmamıŐ bir inanç derinlerde bir yerde yönlendiriyor davranışları. Ama sorsanız, ‘‘Hayır, ne alaka?’’ diyecekken size, davranıŐların dibini kazdıķa sağlamcılığın nasıl kanıksandığını görmeye baŐlıyorsunuz.

Basit bir örnek vereyim size. Bir ara bizim Engelsiz Erişim’de de yoğun bir talep vardı. ‘‘Körlere beden dilini ğretelim.’’ Kr olmayan birinin doęuŐundan itibaren sürekli maruz kaldığı için otomatik ve doğal olarak öğrenip yaptığı hareketleri öğrenirsek, örneğin sınıfta ders anlatırken, bir kürsüde konuŐurken vs. daha bir anlaŐılacaęımızı var sayıyor bazı arkadaşlar. Hatta bunun için bir Kemal zceyhan Semineri bile yaptık. ‘‘Beden dili hareketleri’’ adında Betimleme Kumbarası’nda bir kategori var. Bunlardan piŐman değilim, her zaman yeni bilgi, keŐfetme, farklılıklarını öğrenmek heyecan vericidir ve dağarcığımıza zenginlik katar bence. Ama konuŐmamızda, günlük hayatımızda bir total kr olarak bunları kullanıp algıyı deęiŐtireceęimize inanmak biraz naiflik. Tersine, bizim olmayan bir kıyafeti üzerimizde taŐımak gibi daha çok dikkat çekme, gereksiz bir hayranlık ve bakıŐı üzerimize yönlendirme riski var.

Aynı Şekilde, bazı arkadaşlarımız körlerin mutlaka el yazısını bilmeleri gerektiğini düŐünüyor. Böylece Noterlerde, bankalarda vs. adımızı yazabilirmiŐiz. Yine aynı Şeyi söyleyeceğim. Evet, yeni bilgi, yeni beceriler öğrenmek bilgi dağarcığı, yeni alanlar keŐfetme açısından güzel. Tıpkı farklı bir yabancı dil öğrenmek gibi. Ama ‘‘Bunu mutlaka öğrenmeliyiz, ancak bu Şekilde iŐlemlerimizi yapabiliriz’’ diyenlere 10 Mayıs’taki noter eylemini bir hatırlatayım. Yani sizin o yazıyı kusursuz yazmanızın karşı tarafta uyandıracığı hayranlık dışında pek bir getirisi yok. İŞ ayırımı uygulamalara geldiğinde maalesef algının tutsaklığı devreye giriyor ve istesenez de istemesenez de toplamınız yeti farkınızdan ibaret sayılarak ona göre muamele görüyorsunuz.

Size belki ilk kez duyacağınız bir kavramdan söz edeyim tam bu noktada ‘‘ilham pornosu olmak.’’ Son dönemlerde anti sağlamcı dünya aktivist ve akademisyenlerinin sıkça yer verdikleri bir kavram. Mesele Şu, basit bir günlük etkinliği bile süper hayranlık Uyandıracı bir ŐeymiŐ gibi servis eden haber ve söylemleri bir düşünün. Komik bir Anadolu Ajansı haberi vardı mesela bir

defasında. Başlığı şuydu: “Kör Ama Beş Vakit Namazını Bırakmıyor.” Ya da birisi müzisyen ama çalışı sıradan. Yine de yaptığı şey abartılır ve öyle sunulur. Bunu her şey için düşünebilirsiniz. Genelde servis şekli de “Engeline rağmen çalışıyor” gibi bir şey olur. Sizce nedir bu tarz haberlerin amacı? Hakikaten mevcut erişilebilirlik sorunlarını ve eşitsizliği mi vurgulamak, yoksa başkalarını iyi hissettirmek için sizi meze olarak mı kullanmak? Günlük basit, sıradan bir aktiviteyi bile müthiş yücelterek başarı gibi sunduğunda, aslında sağlam insanın onca şeye sahipken daha fazlasını yapabileceğine ilişkin motivasyonunu arttırmak için sizi bir ilham pornosu haline getiriyor genel söylem. “O bile yapıyorsa, sen neden yapamayasın?” Yani aslında bu tarz söylemlerde sizin rolünüz bile olmak. Gerçekte alkışlanan sizin başarınız değil. Yine körlüğünüz, sağırlığınız, bozukluğunuz ve o bozuklukla yaptığınız sıradan işi istisna haline getirerek, sizin üzerinizden başkalarına verilen “İsterseniz yaparsınız” illüzyonu.

İlham pornosu olmanın alan yazımına katkı verenlere göre bir başka sakıncası, farklı olanın yalnızca başarısını ortaya koyarak Aslında istenirse her şeyin başarılabilceğini, meselenin tamamen bireysel olduğunu vurgulamak. “Ne var bunda? dersiniz, şu var; gerçekten engellemeler nedenli sıkıntı yaşayanlara, “Bakın yeterince istemiyorsunuz demek ki” deyip suç yine bireye atmak. “İsteyen yapıyor, demek ki sorun sende” demek ve mevcut tüm ayrımcı erişilebilirlik sorunlarını göz ardı etmek.

“Eee o zaman öylece durup bir şey yapmayalım mı?” diye sorduğunuzu duyar gibiyim. Elbet yapalım, elbet sağılcı düzene meydan okuyalım ama bunu kendimizi başkalarına kanıtlamak için değil, kendi var oluşumuzu anlamak ve daha iyi tanımak için yapalım. Çünkü eğer bunları yaparak kendi yeti farkımızdan kurtulacağımızı, onu aşacağımızı veya başkalarının algılarının artık o farka takılmayacağını sanıyorsak, yaşayacağımız yeni deneyimler fena halde yanıldığımızı bize gösterecek.

Özetle dostlar, algının tutsaklığı öyle bir şey ki bir tek algılayanı değil, algılananı da bir sarmalın içine sokuyor. Bu yazıda meseleye algılananlar, ötekileştirilenler açısından bakmaya çalıştım. Öteki olanlar bu tutsaklıktan kurtulmak için iki yanlış yol seçiyor. İlki kanıksanmış sağılcılık. Kendini şüphesiz eksik olarak görüp aslolan çareyi sağlam gibi davranma, normale öykünme ve kendini maskeleyme, gizlemede görüyor. İkinci yanılan grup ise belki gizleyemiyor

onu öteki yapan farkını ama “Ben bundan ibaret değilim, daha fazlasıyım” demek için kendini kanıtlama çabasına giriyor. O da özünde yeti farkının onu eksik yaptığına inandığı için insanlara ona rağmen başardığını, onu aştığını gösterme gayretine giriyor. Ama her iki grup da bu kadar yıpranma ve mücadele sonunda öyle bir şey yaşıyor ki her şey sıfırlanıyor. Çünkü hala aslında kendini yalnızca öteki olarak algılayana göre konumlandırıyor. Yaptıkları, tutsaklığı güçlendirmenin ötesine geçemiyor. Kısaca dostlar, tabii ki bizler tek bir özelliğimizden ve yeti farkımızdan ibaret değiliz. Toplamda çok daha fazlasıyız. Ama yok saydığımız özelliğimizi o toplamdan çıkardığımızda da biz “biz” değiliz. Başkalarının algılarına göre oradan buraya savrulan bir başkası oluruz. Bir şey yaparken farklılıklarımıza rağmen değil, onunla beraber hedefe ulaşabileceğimizi unutmayalım.

Mutluluk Harcını Karmak

Eylem Yurtsever

eylemyurtsever@gmail.com

Sayı: 99, Mayıs 2022

Yürüyorsunuzdur, birisi öylesine omuzlarınızdan tutar ve sözde sizi yönlendirir. Alışveriş yapmaktasınızdır, kredi kartınızın şifresini girebildiğiniz için “Aferin” derler. Sizinle yüksek sesle konuşurlar, yanınızdaki insana hakkınızda sorular sorarlar...

Yaşadığımız bir gün içinde bunların tümüne rastlayabilme olasılığı mevcuttur. Tüm bunlara karşı koyabilmek mümkün müdür? Bunlara rağmen mutlu olabilmek...

Her zaman değil ama çoğu zaman, bu gayet olasıdır. Mutluluk bence hep ya da hiç; doğru ya da yanlış; var ya da yok denemeyecek bir kavramdır. Onun için bir tür tuz denebilir. Yemeğe serpiyen tuz gibi hayata serpilebilir. Ya da Evin çimentosu gibi binayı sağlamlaştıran şeydir. O da ruhu sağlamlaştırır. Biraz suyla karıp harç yaptığınızda, ertesi gün taş gibi olur. İnsanı ayakta tutar yahu! Mutlu insan dimdik yürür.

Tüm bunlarla birlikte, ondan fazla olduğunda düşünmek için dikkatimiz dağılır diye öngörebiliyorum. Böyle bir şey yaşamadığımdan, kesin bir şey söylemem doğru olmaz tabii ama her şey gibi onun fazlası da sakıncalı olsa gerek.

Kişisel gelişim kitaplarıyla pompalanan ve birçok insanın katıldığı bir akım, devamlı olumlu olmaktan bahseder. Belki belli bir oranda haklılık payları da vardır ama bence bu onların dedikleri kadar cömertçe pompalandığında düşünme sürecimizin hareketliliğini engelleyebilir.

Bir kapının menteşesine çimento döktüğünüzü düşünsenize. Diğer taraftan, bu çimentodan küçük torbalar hâlinde yanımızda taşıyabiliriz. Su her yerde var nasıl olsa... Gördüğümüz çatlaklarımıza bu çimento ve biraz su, yani akıl yürütme biçimiyle harç karıp o çatlaklarımızı yamayivermek son derece kolay olabilir. Bunu yapmak önce zamanımızı alacaktır ama sonra her şeyde olduğu gibi bu da kolaylaşacaktır.

Kızgınlığımızı içimizde tuttuğumuzda çimento tutmadığından, önce bir omuz silkişiyle, bir cümle ya da bir tek sözle içimizdeki havayı dışarıya salıp harcın tutması için alan verdikten sonra bu harca, mutluluğa ihtiyacımızın olduğunu içimizde tekrarlamak, çatlağın yerini belirlemek ve suyu çimentoyla karıştırmak yetecektir.

Aşağıya, kendimle yaptığım konuşmaların bazı kısımlarını kopyalamaya çalışacağım:

“Şu an çok kızgınım ama gitmem gereken bir yer var, yoluma bir şey olmamış gibi devam etmeliyim. Mutsuzluğum yüzünden adımlarım hızlandı. Yürürken aldığım zevke ne oldu?

Bir şey olmamış gibi yapamam ki!

Adamın yaptığına bak! Ama cevabımı vermedim mi? Neden hâlâ uzatıyorum?

Hayır! Kendime üstten bakmamın bana bir faydası yok ki!

Hiç de uzatmıyorum. Ruhumda bir çatlak oluştu ve onu tamir etmem gerekiyor.”

Evet... Bazen çatlağı kabul etmek bile tamirat süreci için yetiyor. Bazen de iç sesimle diyalogumuz uzuyor ve ruhum ikiye bölünüp kendisine akıl vermeye başlıyor.

“Gitmen gereken yeri düşünsene. Oraya sağlam gitmelisin. Belki çok güzel bir şey olacak.

Hiçbir şey olmasa bile bu şekilde çok yorulacaksın.

Bak, çatlak hava sızdırıyor.

Adamı boş ver. Kesin patronu her işinde müdahale ediyordur, o da bulaşmak için seni bulmuştur.

Tabii ki senin bir suçun yok da bunu bilmenin kime yararı var? Biraz pragmatik düşün be kardeşim.

Hem akşam başladığın kitaba devam etmeyecek misin? Boş ver, onu düşün de gel şu harcı yapalım.”

Bir inşaat ustasının işinin kolay olduğunu düşündüyseniz, bence tekrar düşünün. Okuduğum ya da bahsini duyduğum hiçbir kişisel gelişim kitabındaki hiçbir çözüm bu kadar uğraştırmıyor. Kişi kendisini ikna ederken bazen o kadar çok zorlanıyor ki anlatamam... Yine de karılan harçla yapılan onarım her şeye değiyor. Bir kere tamamen gerçekçi. İkincisi, insan bazen kendisiyle biraz sohbet etmek için bir tür bahaneye ihtiyaç duyuyor. Bu da insanın kendisiyle birkaç kelam etmesine sebep oluyor işte, fena mı?

Kalabalık Aile

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 99, Mayıs 2022

Burak: Merhaba sizleri kısaca tanıyabilir miyiz?

Linda: Ben Linda Nihan Lafçı, endüstri ürünleri tasarımcısı ve çocuk kitapları resimleyen bir illüstratörüm. Ankara'da doğdum, büyüdüm ancak dokuz sene kadar İstanbul'da yaşadım. Sonrasında Ankara'ya geri döndüm. Veysel ve Piaf on dört yıldır benimle sonra diğerleri geldi.

Umut: Ben Umut Gümüş, makine mühendisiyim, doğma büyüme Ankaralıyım. Linda ile tanıştığımızdan beri bende Piaf ve Veysel ile birlikte yaşıyorum. Aynı şekilde diğerleri de Kiki, Fıstık ve Kiklo da bizimle daha sonra yaşamaya başladı.

Burak: Engelli hayvanlarla yani yeti farkı olan hayvanlarla yaşamlarınızı paylaşıyorsunuz sizi bu konuda motive eden şey nedir?

Linda: Aslında şöyle tabi ben ilk olarak hayatıma Veysel'in nasıl girdiğinden bahsedeyim. Ben ilk önce Piaf'ı bulmuştum. Piaf iki gözü de gören bu anlamda bir sorunu olmayan bir hayvan. Onu buldum ve veteriner hekim arkadaşım vardı, ona gittiğimde kaç gündür bu hayvanlar kapalı bir yerde duruyor sağlık sorunları var mı kontrol eder misin dediğimde arkadaşımın annesi Veysel'i böyle kucağıma atmıştı. Yani resmen böyle "Linda şunu bir tut." demişti. Veysel'de o zaman çok hastaydı. Şey dedi: "Ya bunun iki gözü görmüyor, hayatta kalacak mı kalmayacak mı bilmiyoruz. Ama eğer hayatta kalırsa da bu hayvanı kimse almaz, kimse bu hayvana bakmaz. Bunu senden başkası sahiplenemez." dedi. Ve ben o zaman hayatımda hiç görme engeli olan veya farklı engelleri olan bir hayvanla birlikte yaşamamıştım. Ve işte o gün bugündür on dört yıldır Veysel bizimle. Başka insanlar da bu vesileyle aslında Veysel'i tanıyıp evde ne kadar rahat hareket ettiğini görüp mesela, arkadaşlarımızda görme engeli olan başka kediler sahiplendiler. Vesile oldu aslında kendisi. Ve işte onun üzerine de zaten algısı açık bir insandım daha da fark eder hale geldim. Hayvan sahiplendirmek, hayvan bakmak zaten çok kolay bir iş değil ama bir yandan da gerçekten görme engeli olan ne bileyim işte bir

bacağı olmayan, iki bacağı olmayan bir sürü sorunu olan hayvan var. Bunlar için yuva bulmak çok çok daha zor ama işte Veysel'in hayatımıza girişiyle bizde farkında olur olduk açıkçası.

Burak: Hayvanların yeti farklılıklarını nasıl tanımlarsınız?

Linda: Valla ben bir fark göremiyorum, göremeyenlerdenim. Bilmiyorum Umut sen ne dersin? Sonuçta sende yedi yıldır bu çocuklarla birlikte evimizi paylaşıyorsun. Ben bir fark göremiyorum hatta bazı zamanlar çok daha artı özellikleri var gibi geliyor.

Umut: Yeti farklılığını aslında şöyle düşünmek lazım; dışardan bakan insanlar yani o hayvanı tanımayan insanlar bazılarını fark edebilir, bazılarını fark edemez. Mesela Veysel görmediği için gittiği her yeri kontrol ederek giden bir hayvan. Sadece tanıdığı ezberlediği yerlerde koşan, hızlı davranan bir hayvan o yüzden eğer kucağına falan gelecekse bir insanın, şaşırtacak kadar nazik bir şekilde geliyor. Çünkü önce yokluyor, sizin yüksekliğinizi anlıyor ve oradaki o nazik dokunuşu beni her seferinde neredeyse şaşırtıyor.

Linda: Mest ediyor hatta değil mi, nasıl bu kadar yumuşak davrana biliyor diyorsu? Çok kontrollü hareket ediyor.

Umut: Bunu mesela biz fark ediyoruz. Bu davranışlarını, bu farklılıklarını ama dışardan bakan bir insan Veysel'in görmediğini anlayamıyor bazen. "Aaaa bu hiç görmüyor mu, hiç mi görmüyor, azıcık bile görmüyor mu?" falan diyorlar.

Linda: "Cidden mi?" diyorlar.

Umut: Evet biz sürekli bununla karşılaşıyoruz.

Burak: Peki engelli yani yeti farkı olan hayvanların günlük yaşam pratiğinde ne gibi farklı gereksinimleri var ve bu gereksinimleri nasıl karşılıyorsunuz?

Linda: Bizim şöyle tabi bizde görmeyle ilgili farklılık var. O nedenle en fazla dikkat ettiğimiz şey, bir eşyanın yerini değiştirmekle alakalı. Örneğin; şu an mesela içeride bir bisikletim var benim. Bisikleti treylere bağladığım için dik bir şekilde duruyor. Ama ben biliyorum ki o bisiklet işte Fıstık'ın - Fıstık'ta iki gözü olmayan bir kedimiz.- Fıstık'ın çıktığı kitaplık var. Kitaplığın önünde duruyor. Ben mesela diyorum ki "Aaa tamam ben bu bisikleti birazcık daha uzağa koyayım ki Fıstık o kitaplıktan atlarsa kafasını bisiklete çarpmasın." gibi.

Yani objelerin yerini çok fazla değiştirmemeye çalışmak mesela bizim için şu an en dikkat ettiğimiz şey olabilir. Onun dışında cidden tuvaletini bulmak olsun, yemeği, suyu bulmak olsun, çünkü üçü de farklı farklı yerlerde, hiçbir sıkıntı yaşamıyorlar. Yani kanepeye atlamak, inmek ne bileyim duvara çıkıyorlar, şu an terastayız, terasta her yere tırmanıyorlar. O nedenle diyorum ben, bir fark göremiyorum derken sebebi buydu. Nedir en fazla bir yerden bir yere atlarken diğeri gibi hemen atlayamıyor da biraz daha düşünerek, etrafını anlamaya çalışarak atlıyor ama görmese de atlıyor yani. Çok cesur bizimkiler. (Gülüşmeler... Sonrasında Burak söze giriyor.)

Burak: Bizim dergimizin felsefesi şöyledir: Engelliliği bir yeti farkı olarak tanımlıyoruz biz. Bir eksiklik olarak değil. Sizin söylediğiniz de bunu yaşam pratiğinde onaylıyor. Yani siz yaşam alanını erişilebilir hale getirmişsiniz ve biraz önce söylediğiniz bir şey çok dikkatimi çekti. Ve bunun için de gerçekten ayrıca teşekkür etmek gerekiyor size diye düşünüyorum. Genelde ortak yaşam alanını paylaştığımız insanlar özellikle yeni tanıştığımız insanlarsa eşyaların yerini -bizim yazılarımıza çok konu olmuştur bu- sürekli değiştirirler ve bizim için problem olur bu. Bunu söylediğimiz halde alışmaları zaman alır. Bu bağlamda çok güzel bir şey yapmışsınız ve yaşam alanını erişilebilir kılmışsınız. Engelini de ortadan kaldırmışsınız.

Linda: Buna gerçekten dikkat ediyoruz. Bir de bir şeye daha dikkat ediyoruz. Örneğin; Veysel çok cesur bir çocuk ama şeyi hiç sevmiyor. Kucağa alınıp bir yerden bir yere kendisi dışında birisi tarafından götürülmeyi sevmiyor. O zaman mesela panik yapıyor. O yüzden ben çok nadiren yani bir ihtiyaç olmadığı sürece Veysel'i kucağıma alıp bir yerden bir yere götürmüyorum. Ama mesela Fıstık nevi şahsına münhasır. O mesela çok seviyor sırta çıkıp gezmeyi yani istiyor ki aman beni kucağına al nereye götürürsen götür. Yani ikisi de çok cesur kediler ama... (Burada Umut söze giriyor.)

Umut: Fıstık'ı bilmediği bir yere bile götürseniz hiç rahatsız olmuyor. Veysel'de tam tersi ama "Ben mutlaka nerede olduğumu bilmeliyim. Nereye gideceksem ben kendim gideceğim." diyor.

Burak. Yaşam alanını analiz ediyor yani.

Linda: Kesinlikle ve o harita var yani onun kafasında. Bir yer azıcık değiştiğinde pat kafayı çarpıyor mesela. Ya da ne bileyim hani çok nadiren kazalar oluyor. Bazen sıkıntı yaşıyoruz gerçekten. Objelerin yerini değiştirdince.

Burak: O da gayet doğal bir şey.

Linda: Evet elimizden geleni yapıyoruz gerçekten bu konuda.

Burak: Bu durum yeti farkı olmayan kedilerde de yaşanabiliyor.

Linda: Tabi ki.

Burak: Peki yeti farkı olan hayvanlarla hayatınızı paylaşmak toplumda nasıl tepkiler alıyor, nasıl tepkilerle karşılaşıyorsunuz?

Umut: Öncelikle şaşırma çok oluyor. Niye o kadar şaşırılıyor ben bilmiyorum da sanırım daha önce duymadıkları için. (Burada Linda söze giriyor.) Karşılaşmadıkları için. (Umut devam ediyor.) Genellikle hatta genellikle demeyeyim her zaman diyeyim. Çok olumlu yaklaşıyor insanlar. “Aaa ne kadar güzel bir şey yapıyorsunuz.” Hani insanlar en güzel görünen, en sağlıklı görünen ne bileyim en güçlü kuvvetli, cins türler vesaire... Böyle görselliği öne çıkaran hayvanları daha çok sevebilir ya herhalde ona bir alternatif, onun dışında bir şey yaptığımız için de hoşuna gidiyor insanların.

Burak: Yaratılan sanal normale yönelik daha doğrusu normal algısına yönelik, çünkü zaten normal sorunlu bir algı. Ona güçlü bir cevap oluyor aslında değil mi?

Umut: Evet, evet.

Linda: Tabi çünkü adam gidiyor bir de üstüne üstlük para verip bilmem ne cinsi, kül rengi, şöyle gözlü bir hayvanı almak için uğraşiyor, onunla hayatını birleştiriyor. Ama sana bakınca sen sokakta ölmek üzereyken bulunmuş bir hayvanı “Ya tabi ki ben bakarım.” diyerek alıyorsun. Bir kere burada zaten şaşırıyorlar.

Umut: Sanırım o, kendi kafalarındaki normal sınırı bir anda bozuluyor. “Bir dakika ya bu nasıldı? Bunlar normal değil ama gayet normal yaşıyorlar.”

Linda: Hatta şeye şaşırıyorlar... (Burak söze giriyor.)

Burak: Bundan acayip keyif aldığımı burada not düşmek istiyorum. (Gülüşmeler...)

Linda: Ama gerçekten şaşıyorlar. Hatta arkadaşlarımdan bazıları sırf beni kızdırmak için şey diyorlar “Ya ne uğraşıyorsun bunlarla, bırak başka şeylerle uğraş.” diyorlar mesela. Hani biz az önce bir aradayken de konuşuyorduk. Gerçekten o, yıkabilir, dökülebilir, kusabilir, kavga çıkabilir evde. Ne bileyim türlü üzücü ve can sıkıcı şeyler olabilir; kediler veya köpek yüzünden ama o, sakın bir şekilde gelip yanına böyle gır gır gır yaptığında bütün her şeyin bittiği ve o canlıyla yaşamanın ne kadar keyifli olduğunu anladığın bir zaman yani. Bunu bence herkesin cidden deneyimlemesi lazım. Çok özel bir durum. Şu an Veysel’de kucağımızda.

Burak: Zorlandığımız bir konu var mı?

Linda: Zorlandığımız konu; şimdi bizim dört kedimiz, bir köpeğimiz var. Kedilerin arasındaki yaş farkıyla alakalı bazı zorluklar olabiliyor. Onun dışında köpeğimizin de çenesi tam açılmıyor ve bir gözü görmüyor. O nedenle çok anksiyetesi yüksek bir hayvan olduğu için Veysel ile Fıstık’ın da onu görmeden yani köpeği görmeden köpeğe doğru yürümesinde bazı çatışmalar olabiliyor.

Burak: O bir iletişim sorunu diyorsun.

Linda: Evet bu bir iletişim sorunu aynen. Onun dışında bir zorluk, mesela nedir? Şöyle bir şey oluyor, karakter meselesi Veysel çok inatçı bir çocuk. O kapı açılana kadar önünde miyavlayabilir. Veyahut sizin özel bir işiniz vardır; iki saat kediler olmadan durmanız gerekiyordur, ama yok yani o, kapıyı açar, tırmalar. Göremiyor olabilir ama her şeyi yapar. Çekmeceleri açar içinden çorapları çıkartır. Ne bileyim bir gelirsin bütün iç çamaşırların dağılmış. (Burada gülüyor.) Yani böyle şeyler oluyor. Yaramazlıklar ama bu bir sorun mu? Anlık seni üzen ama sonra “ya ne yaptı bu da” dediğin şeyler. (Burada gülüyor...)

Umut: Normal işte. Bakıyorsun etrafa “Veysel dağıtmış burayı” diyorsun. “Kiklo yapmış bunu” diyorsun, verdikleri hasardan. Hepsi de farklı tabii.

Burak: Peki kendilerindeki ve diğerlerindeki yeti farklılıklarının farkındalar mı? Ona göre davranışları değişebiliyor mu?

Linda: Bence hiç farkında değiller. Yani hatta farkında olsalar biraz daha dikkatli olurlar bence. (Burada gülüyor ve devam ediyor.) Kiklo geldi yanınıza.

Burak: Önceki röportajlardan birinde. Hayvanlarla ilgili yine röportaj yapılmıştı. Orada röportaj veren kişi farkında olduklarını söylemişti. Ona dayanarak sordum bende.

Linda: Yani ben gerçekten dediğim gibi farkında olsa daha kontrollü olur diye düşündüğüm için, nasıl diyeyim bana farkındalar gibi gelmiyor.

Umut: Köpek, görmeyen bizde şimdi Veysel ve Fıstık var, ikisi ile de oynamaya çalışıyor. Ama oynaması onun yaklaşırken... (Burada Kiklo yanlarına geliyor)

Linda: Kiklo dur! Kiklo hayır, Kiklo hayır, hayır! (Gülüşmeler...) Omuzunuza çıkacak.

Umut: O çıkacak illa mutlaka (Gülüşmeler...)

Linda: Çıkmasın, çıkmasın. O, tek gözü görmeyen.

Burak: Bu iş Sibel'e yaradı reklam yapacak. (Gülüşmeler...)

Umut: Ya o, mesela kedilerin görmediğini anlamıyor bence çünkü uzaktan onlara oyun hareketi yapıyor. Bir anda mesela yere yatıp iki elini de yere koyuyor. Bu işte başka köpeklerle veya bizle oynarken de yaptığı bir hareket. Tabi kediler buna tepkisiz duruyor. Muhtemelen Kiki'de şaşırıyor bunlar niye hiçbir tepki vermiyor falan diye.

Burak: Sen ne diyorsun bu duruma? (Burak bu soruyu Kiki'ye soruyor. Gülüşmeler...)

Linda: Onun da bir gözü görmüyor.

Umut: O miyav der. (Gülüşmeler...)

Linda: Karşısındakinin durumunu da fark etmeme var. Ama kendileri bence belki de doğuştan böyle bir farklılık olduğu için anlamadıklarını düşünüyorum. Çünkü mesela bizim... (Bu sırada Kiklo yaramazlık yapıyor.)

Linda: Kiklooo! (Gülüşmeler...)

Burak: Bence yaramaz olmayı tercih ediyor.

Linda: Öyle öyle.

Umut: O sarı zaten bela.

Linda: O şimdi bilgisayarın üzerine de basabilir bu arada aman dikkat yani.
(Gülüşmeler...)

Umut: Aman bir şeylere basarsa.

Linda: Bir şeyi kırmasın.

Burak: Bilgisayarın üzerine basarsa onu röportajdan çıkarırım. (Gülüşmeler...)

Burak: Yeti farkı olan hayvan bireylerle hayatı paylaşmak bakış açınızı değiştirdi mi, değiştirdiyse nasıl değiştirdi?

Linda: Kesinlikle değiştirdi. Farkındalığı yüksek bir insan olduğumu düşünürdüm; ama yok yani şu an çok daha fazla şeyi, çok daha fazla gündelik hayattaki eksiklikleri fark ediyorum. (Bu sırada Kiklo oyun oynamak ister gibi poz veriyor ve onun bu sevimliliği gülüşmelere neden oluyor. Linda devam ediyor.) Bence kesinlikle algınızın daha da üst seviyeye çıkmasını sağlıyor diye düşünüyorum.

Umut: Şimdi hayvanlarda zaten herhangi bir yeti farkı olsun olmasın bence şöyle bir fark var. Acaba gelecekte ne olacak, dolar yükselecek mi? Bu tarz stresleri yaşamadıkları için anı yaşamayı çok daha iyi beceriyorlar. Zaten sadece anı yaşıyorlar bence gelecekle ilgili planlar yapmıyorlar. Üstüne üstlük bir de atıyorum bizim mesela görmeyen hayvanlar için konuşalım. Onlar görmediklerinin farkında değil. Yani gören bir kediden farkları olduklarını düşünmüyorlar. Böyle nasıl diyeyim yaptıkları hareketlerde bir gariplik yok. Bir kediden ne bekleniyorsa onu yapıyorlar. Ne yapar? Tabi ki eşyaları düşürür masanın üstünden. Ne yapar? Tabi ki sağ – solu tırmalar. Ne yapar? Öbür kediyi kovalar, bir yere saklanır. Bu da bana şunu hatırlatıyor bazen hani espri olsun diye derler ya “Çok da şey yapmamak lazım.” Bende aynen onu düşünüyorum. Adam işte geliyor, yanımızda yatıyor, yemeğini yiyor, gidiyor, geliyor, yapması gerekenleri yapıyor. Hayat içinde bir kediden beklenen hareketler neyse onları yapıyor. İnsana da bence bunu hatırlatabiliyor. Çünkü biz bazen gereksiz şeylere çok fazla kafa yoruyoruz ya “Dolar arttı mı?” Arttı tabi, tabi ki artacak yani. (Gülüşmeler...) İki dakika da düşünmeyelim şunları.

Burak: Peki ev arkadaşlarınızı biraz tanıtabilir misiniz? Renkleriyle, isimleriyle...

Linda: Tabi ki en yaşlılardan başlayalım, hanımlardan başlayalım. Piaf var şu anda burada değil. Piaf; bir tekir, dişi, on dört yaşında, onun iki gözü de görüyor. Fakat obez bir kedi. Aslında onun da kilosunun fazlalığı nedeniyle bazı kısıtlamaları var. Bazı yerlere tırmanırken, atlarken, çıkarken falan bazı zorlandığı anlar olabiliyor. Çok kıvrak bir hayvan değil. Bir de tabi yaşı da var. Sonra Piaf vesilesiyle hayatımıza giren Veysel zaten Veysel baya bir poz da vermiş oldu. (Gülüşmeler...) o, simsiyah uzun tüylü bir kedi.

Burak: Biraz önce benim omzuma çıkan Veysel miydi?

Linda: Hayır o, Kiklo idi. Siyah olan, uzun tüylü olan Veysel'in iki gözü doğuştan yok. Ama şöyle yani hani göz organ olarak çok azıcık da olsa göz çukurlarında var. Ama ne denir kendisi de siyah olduğu ve gözleri de siyah olduğundan bakan kişi genellikle anlayamıyor, gözünün orada olup olmadığını. Sonra Kiklo ve Fıstık var. Kiklo, sarman, onun da bir gözü yok. Ve işte o da ölümden döndü. Hala da hayata tutunsun diye uğraştığımız, sizin sırtınıza çıkmaya çalışan, erkek, bir buçuk- iki yaşında galiba. Tabi eylülde iki yaşında olacak. O, evinen yaramazı. (Burada söze Umut giriyor.)

Umut: Burnu tıkalı olduğu zaman, ciğerleri yetmediği zaman öyle dönemleri oluyor. O zaman hareketsiz, yorgun oluyor. Burnu açıldığı zaman ise bir anda onun acısını çıkarır gibi etrafta koşuyor. Hatta insanların üzerinde koşuyor diyebiliriz. (Burada söze Linda giriyor.)

Linda: Üstünüzden böyle atlayarak geçer, gider. Sonra işte Fıstık var. Fıstık; dişi, onun iki gözü de alındı. Tekir bir kedi ve iki gözü de maalesef ameliyatla alınmak durumunda kalınmış bir kedi. Fakat Fıstık'ın fiziği biraz değişik böyle badi builder gibi diyelim. Yani badi yapanlar gibi omuzları geniş falan. Kedilerde omuz diye bir şey pek yoktur ama bizimkinde var. Tombik o da kilolu minnacık ayakları olan, böyle yüzü küçücük olan, çok cesur bir kedi. (Burada söze Umut giriyor.)

Umut: Köfteye kürdan saplanmış gibi bir kedi.

Linda: Sonra da Kiki var. Kiki de son bir yıldır yeniden bizimle evsiz kaldığı için. Kiki de altı yaşında, neredeyse yirmi beş kilo, irice fakat zayıf, atletik bir hayvan. Kocaman dimdik kulakları var. Genel olarak siyah renkli, ayakları ve gövdesinin altı sütlü kahve renklerinde. Onun da bir gözü tam görmüyor. Yavruyken evde yaşanan bir kavga vesilesiyle, kedilerle

yaşanan bir arbeye de gözü çizilmişti. Biz bulduğumuzda da meğrese alt çenesi kırılmış o nedenle bir tenis topu nu bile zar zor ağzına alabilecek kadar ağzını açabilen bir köpek. Görmenin ve tabii ki ağzını tam açamamanın getirdiği bazı sıkıntılar var. Onun dışında karakteri gereği çok korkak bir hayvan olduğu için onun da farklı bir köpek olduğunu düşünüyoruz. Diğer köpekler gibi insancıl değil. Hayvanları çok seven bir köpek değil. İlk tanıştığında her şeyden korkan bir hayvan. Sokakta yürümenin çok kolay olmadığı bir hayvan.

Burak: Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Linda: Valla benim eklemek istediğim şey şu; insanlar ya nasıl oluyor vesaire diye düşünmeden, kesinlikle ihtiyaç sahibi bir hayvanı sahiplenmeye öncelik vermeliler. Yeti farklılığı olan bir hayvana evlerini açmaya öncelik vermeliler diye düşünüyorum. Emin olsunlar hayat onlarla gerçekten çok keyifli ve çok güzel. Önceliğimiz bu olmalıymış gibi geliyor bana. Asla para verip satın almasınlar, çok fazla canın yaşayacak bir güvenli yere ihtiyacı var.(Burada Burak söze giriyor.)

Burak: Satın alma, sahiplen diyoruz.

Linda: Evet satın alma, sahiplen diyoruz. Sen ne demek istersin Umut?

Umut: Eksiği yok; fazlası var bunların.

Linda: Gerçekten öyle bizi duygusal anlamda çok besliyorlar diye düşünüyorum. Ayyy duygusallaştım ama cidden öyle. (Gülüşmeler...)

Umut: Normalde kediler mesela insanlara bazıları yakın olur, bazıları uzak olur ama bizimkilerin hepsi çok yakın.

Linda: Hepsi çok yakın gerçekten. Hatta gelip “ Bizde böyle kedimiz olsun istiyoruz” diyenler var. Tabii bu bizimkilerin karakterleri, engeli olup samimi davranmayan kediler, hayvanlar, köpekler de vardır mutlaka. Ama bizimkiler, biz onlara çok alan açtığımız için ne bileyim hırpalayarak sevmediğimiz için, varlıklarına saygı duyarak onlarla birlikte yaşadığımız için de bize çok daha yakınlar. Bir şans verin diyorum.

Burak: Bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Linda:: Biz çok teŖekkür ederiz. Çocuklarımızı tanıtma fırsatını verdiğiniz için.

Umut: Biz teŖekkür ederiz.

Bakışına Göre Değişir.

Yazan: Peggy Elliott

İlk yayımlandığı platform: "I Can Feel Blue on Monday" NFB Tanecik Kitapları 19

Yayınlandığı tarih: 2000

Editör: Marc Maurer

Çeviren: Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 99, Mayıs 2022

Bakışına göre değişir. Genellikle "Konu hakkında ne düşünüyorsunuz?" anlamında kullandığımız bilindik bir ifade. Ancak burada ifade etmek istediğimiz mecazi değil, kelimesi kelimesine cümlenin tam anlamıdır.

Biz körlere deneyimlerimiz sayesinde, bakmanın gerçekten birçok yolu olduğunu ve çoğu zaman tamamen görsel olduğu düşünülen şeylerin göz ile görmeye neredeyse hiç alakası olmadığını biliyoruz. Peggy Elliott, Ulusal Körlere Federasyonu'nun ikinci başkan yardımcısı. Ve bu da size anlatmak istediği hikaye:

Eşim ve Ben, yüz yıllık büyük bir evde yaşıyoruz. Evin birinci ve ikinci katındaki 29 pencerenin etrafındaki büyük pencere çerçeveleri de dahil olmak üzere, yapımında bol ahşap kullanılmış. Birkaç yıldır bu camlar için tül dışında perde kullanmamıştık. Geçen yıl gözümüzü kararttık.

Kocam Doug ve ben körüz. Kathy adında bir iç mimarın pencere için perde seçmemize yardım etmesine karar verdik. Geldi, ölçtü, gitti ve aşağı yukarı bir hafta sonra bizi arayıp önerilerini göstermek için evimize gelmek istediğini söyledi.

Kathy, ona gösterdiğimiz 22 pencere için bize beş ya da altı alternatif gösterdi. Örneklerin hepsinin ahşabın güzelliğini öne çıkarmasından memnun kalsak da seçeneklerinin çoğunu beğenmedik. Kathy, örnek kitabını tezgahın üzerine koyup fikirlerini anlatıyordu, biz de örneklerle ellerimizle dokunup bize söylediklerini dinleyerek örnekleri aradığımız görünüşe göre değerlendiriyorduk. Örneklerin çoğu desenli veya çizgiliydi ve bazılarında süs olarak dantel veya firfir vardı. Önümüze isteğimize uygun seçimlerin çıkması ümidiyle dinlemeye ve dokunmaya devam ettik.

Kathy son seçeneklerden birine geldiğinde, ikimiz de bunun evimize uygun olduğunu biliyorduk. Alt kattaki odalar için sade beyaz örtü üzerine parlak işlemeli bir perde seçtik. Üst kattaki odalar için de benzeri şekilde sade üç farklı örnek daha seçerek seçimlerimize devam ettik.

Kathy'nin onun seçimlerini reddettiğimizi düşünmesini istemediğim için bir süre sonra ona sadeliği sevdiğimizi söyledim. Kathy: "Eğer biri evinize girip de bu Kathy'nin eserine benziyor diyebiliyorsa, ben başarısız oldum demektir. Ben sizin kendi zevkinizi ifade etmenize yardımcı olmak istiyorum, zevkimi size empoze etmek değil" diye cevap Verdi. Bu cevaptan sonra diğer seçenekleri reddederken kendimi daha Rahat hissettim.

Perdelerin hepsi artık takılı. Kathy, oturma odaları için yaptığımız seçimden o kadar memnun kaldı ki diğer müşterilere göstermek için sonucun fotoğrafını çekti. Bizim için de, evimiz için de doğru bir seçim oldu.

Ama kocam hızını almıştı bir kere. Pencereleer için perdeleri seçtikten sonra evimizi güzelleştirmenin maliyetinin üstüne kendimizi maddi anlamda düzene sokmak için bir yıl ara vermemiz, nefes almamız, daha fazla para harcamamız gerektiğini söylemeye çalıştım. Doug beni dinlemedi bile.

Ben yıllardır bir salon saatimin olmasını istiyordum ve o da bu hayalimi gerçekleştirmek istiyordu. Perdelerden o kadar memnun kaldık ki akabinde ve doğum günüm için bana bir saat aldı. Saatim çok güzel. Bir buçuk metreden uzun, kiraz ağacından el yapımı, eğimli cam bölmeleri var ve gürültüsüz bir ahenkle çalışıyor.

Üstelik işin en iyi tarafı, saatin bizim için kör bir arkadaşımız tarafından yapılmış olması. Bu tür işlemlerle uğraşmayı seven kör bir tanıdığımız var. Kocam saati almayı ilk düşündüğünde (tekrar hatırlatayım bu, ben maddi kısıtlama için yalvardıktan sonra olmuştu), işi özenerek ve titiz bir şekilde yapan, eserleri daima güzel olan kör arkadaşımız ilk aklına gelen kişiydi.

Şimdi insanlar yemek odamıza girdiklerinde, "Ooooooh" diyorlar. Perdeler sanki hep oradaymış gibi görünüyor – tam eve uygun. Perdelerle süslenmiş iki pencerenin arasında benim saatim duruyor ve "Ooooooh"lara neden oluyor. Saatimi gören herkes, kendisi için bir tane istiyor.

Bunlar sıradan hikayeler mi? Herkes evini süsleyip sevdiklerine değerli hediyeler vermez mi? Evet ve körler de bunların hepsini yapar. Neyi sevdiğimizi biliyoruz, en az diğer insanlar kadar iyi ve kötü bir zevkimiz var ve bu zevki yaşadığımız evlerde ifade edebiliyoruz. Ama Doug ve ben, bize sadece iş bulma, faturaları ödeme ve topluma yararlı faaliyetlerde bulunmayı değil, aynı zamanda (evimizin nasıl görüneceğini seçmek gibi), hayatın diğer alanlarında da kendimize inanmayı öğreten Ulusal Körler Federasyonu'nun üyesi olduğumuz için şanslıyız.

Federasyon sayesinde nesnelere neye benzediğine karar vermek için nesnelere dokunup açıklamalara dinleyerek kendimizi ifade eden seçimler yapabileceğimizi öğrendik. Federasyon'daki kör dostlarımız sayesinde kazandığımız özgüven olmasaydı, görüyor olmasının bizim zevkimizden daha önemli olduğunu düşünerek Kathy'nin seçim yapmasına izin verebilirdik. Ama biz böyle değiliz! Ve kim ustaca yapılmış bir iş için kör birine gider ki? Biz. Her kör insan iyi bir zanaatkar değildir ama arkadaşımız Mickey, tanıdığım herhangi bir kör ve gören kadar iyi bir zanaatkardır.

Her şey nasıl baktığınıza bağlıdır ve biz federasyon sayesinde kendimize yetenekli, yetkin insanlar olarak bakmayı ve diğer kör insanlara da aynı şekilde bakmayı öğrendik. Kendi perdelerimizi seçebilir miyiz? Elbette ve perdelerimiz artık dekoratörün örnekler kitabında. Güzel bir hediye için kör bir ustaya mı gittiniz? Tabii ki! Ve tanıdığımız herkesin gıptasıyız.

Buz Gibi Soğuk Erişilebilir Bira

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı: 99, Mayıs 2022

Güney sahillerimizden birinde sakin bir plajdayız. Kalabalık deniz kenarları çoğu kez bana kaotik gelir. Çocukların bağırışları, çalan müzikler, dalga sesleri, sohbet eden insanlar derken bir sürü uyarıcı arasında çevreyle iletişimin kısıtlandığını hissedirim. Bu defa pek de kalabalık olmayan güzel bir plajda şezlongumuzda uzanıyoruz. Denize girmişiz, çıkmışız. Güneşli bir öğle vakti...

Soğuk bir şeyler içmek istiyoruz. Bir de kül tablası lazım. Ama hepsinden önce bir görevliyle iletişim kurmamız gerekiyor. Kalkıp bara doğru mu yürüsek, rastgele birine mi sorsak yoksa bir süre birinin gelmesini mi bekleysek ya da belki görevli fark eder diye sağa sola şöyle bir elimizi mi sallasak?

Bu tatlı mekanda işler biraz farklı yürüyor. Kolumuzu uzatıp hemen yandaki sehpanın üzerinden cep telefonumuzla QR kodunu okutuyoruz. Bizi “Foodbooking” diye bir adrese yönlendiriyor. Mekanın ürün listesi fiyatlarıyla birlikte karşımızda. İçeceğimizi seçip üzerine tıklayınca sepete ekleniyor. Adımızı ve şezlong numaramızı yazdıktan sonra isteğe bağlı olarak e-posta adresimizi de ekliyoruz. Sipariş tamamlandıktan sonra tüm bilgiler mail olarak geliyor. İstedığımız ödeme seçeneğini de işaretledikten sonra son olarak “not ekleme” kısmına da bir küllük rica ettiğimizi yazıyoruz.

Tamamen erişilebilir olan bu sistemin pandemi günlerinden kalan ve işleri kolaylaştırdığı için de devam ettirilen bir uygulama olduğunu, asıl amacın kapsayıcılık olmadığını bilsek de başka türlüünün mümkün olduğunu deneyimlemekten mutluyuz.

Herkes için eşit ve erişilebilir bir yaşamın ne yazık ki henüz çok uzağındayız ama biz yine de kadehimizi EEEH Dergi’imizin 100. sayısına umutla kaldırıyoruz.